

ኤርትራ፣ ምድሪ ባሕሪ
ካልኣይ ክፋል
ኣልማማዊ ቕጥጦ
(6)

ደራሲ - ኣልኣሚን መሓመድ ሰዒድ

እድሪስ መሓመድ ሳልሕ፡ ካብታ ኣብ ቃሮራ ዘኣንገደቶ ስድራ-ቤት ባናይ ተሰናቢቲ፡ ናብ መሬት ዓደቦ ብ 31 ሕዳር 1964 ተበገሰ። ድሕሪ ዘይኣድካሚ ጉዕዞ ብኣግማል፡ ፍርቂ መዓልቲ ብከባቢታት ኣፍላግን ዒላ ጸዕዳን ኣቢሉ፡ ዓላከብ ኣብ ዝተባህለ ምስ ስድራ-ቤቱ ምስ በጽሐ (1) ንበዓልተ-ቤቱን ክልተ ደቁን፡ መንሱርን ዘይነብን፡ ጽዕነት ኣግማሉ ንኸራግፍ ክሕግዙዎ ጸወ። ብዙሕ ከይጸንሐ፡ ኣጋይሽ ምጻኖም ዝተዓዘብዎ ደቂቲ ከባቢ ተቐላጢፎም ሰላምታ ድሕሪ ምልጋስ፡ ማይን ዕንጸይትን ቀረቡሎም፡ ክሳብ ምሳሕ ዝቐርብ ከዕርፉ ብኣክብሮት ሓተቱዎም። ድሕሪ ቐሩብ ደቓይቕ፡ ሓደ ካብቶም ዝተቐበሉዎም፡ ካብ ማሸላ ዝተዳለወትን ብጸባን ጠስምን ዝጠልቐየት፡ ኣብ ዓቢ ጥሾ (2) ዝመልአት ገዓትን ማይ ንቁርሲ ዝኸውን ሓዙ ናብ እድሪስን ስድራ-ቤቱን ዘለዎ ቦታ መጸ። ኩሎም ዝተቐረበሎም ምስ በልዑ፡ እድሪስ ኣእዳዉ ተሓዲቡ፡ ሰላት ኣልዙሁር (3) ሰጊዱ ምስ ወደኦ፡ እቲ ቁርሲ ዘቐረበሎም ብፍሽኽታ፡-“መሓመድ ዓሊ እበሃል፡ ካብ ቀብላ ርግባት’ዩ። ዕለታዊ ስርሐይ ካብ ቃሮራ ክሳብ ፖርት ሱዳን እናተንቀሳቐሰኩ፡

(1) ኣብ ሰሜናዊ ምብራቕ ሳልሕ ዝርከቡ ከባብታት።
(2) ጥሾ ብዕንጸይቲ ዝተሰርሐ ንሕላብ ዝመስል ሸሓኒ።
(3) ሰላት ኣልዙሁር ኣብ ፍርቂ መዓልቲ ዝዘውተር ጸሎት።

አብ ምሻጥን ምግዛእን ጥሪት፡ አጭርቕቲ፡ ቡን፡ ሾካርን ቀጠፍንዩ ዝሰርሕ።” ብዛዕባ ስርሑ ክገልጽ ፈተነ።

እድሪስ፡ ንአንገድቱ እናአመሰገነ፡ ኤርትራውያን አብ ዘለው ሃልዮም፡ ብፍላይ ተቐማጦ ገጠራት፡ ንኢጋይሾም ብጽቡቕ ከም ዝቕበሉን ዘእንግዱን ብዝያዳ ካብቲ ዘጋጠሞን ዝረአዮን እንግዶት ክበርሃሉን ከረጋግጽን ከኣለ። እድሪስ ብተወሳኺ፡ እቲ ዘለዎ ከባቢ ብሓምላይ ዝተሸፈነ፡ ጽቡቕ ክራማት ከም ዘሎ ብምግንዛቡ፡ ጥሪት ብዘይ ዝኾነ ጸገምን ጥሜትን ብሰላም ክዕንድራ ምስ ረአዮ፡ ታሓጓሱ ናብ ዝለዓለ ጥርዚ በጽሑ፡ ንመሓመድ ዓሊ እናጠመተ፡-“ምሳኻ ክራኽብን ክፋለጥን ናይ ብሓቂ ዕድለኛዮ። ንዓይን ንስድራ-ቤተይን ዝገበርኩሞ እንግዶት ብልቢ ከመስግን እፈቱ።” ክብል ምስጋንኡ ገለጸ።

መሓመድ ዓሊ ተቐብሎ፡-“ዝገበርኩዎ እንግዶት ግቡእ ብምጻኑ ምስጋና ዘድልዮ ኣይኮነን። እዚ ድማ መርኣዖ ናይ ጽቡቕ ባህልን ልምድንዚ ከባቢ ብምጻኑ ዘገርም ኣይኮነን።” ንዝቐረብሉ ምስጋና ክምልስ ፈተነ። እድሪስ፡-“እወ። ቅድሚ ሕጂ ተረኣኢና ዘይንፈልጥ እንተኾና፡ ንዓና ዝተገብረ ውሑድ ኣይኮነን።” ኣስዲቡ’ውን፡- “ናብራን ስደትን አብ ሱዳን ስለ ዘይማእመነኒ፡ ናብታ አብ ሰምሃር፡ ከባቢ ከተማ ባጽዕ እትርከብ ዝተወለድኩላ ዓደይ፡ ዓዲ ሸኽ ሓሊብ ክምለስ ዝሓገዙኒ ፈተውትን ሰብ ጽቡቕ ግብሪ ኤርትራውያን፡ እንተላይ ንዓኻን ንኹሎም ደቂዛ ዓዲ ደጊመ ከመስግን ኣፍቅደለይ።” ዘረብኡ ብምቕጻል ድማ፡-“ዘድለ ዕረፍቲ ብምውሳድና፡ ዝጽብዮና ዘሎ ጉዕዞ ሓጺር ብዘይምጻኑ፡ ጸልማት ከየርከበና፡ ናብ ዝተበገስናዮ ክንበጽሕ ከተፍቅደልና ንሓትት።”

ቡቲ ሓደ ሸነኽ ከይተሰከፈ ከምስግን ከሎ፡ ቡቲ ኻልእ ሸነኽ ንክብገስ ፍቓድ ሓተተ።

መሓመድ ዓሊ ዘረብኡ ብምኹላፍ፡-“እንታይ ሃወኸኩም? ምሳና ቁሩብ ግዜ ኢኹም ጌርኩም ዘለኹም፡ ከምቲ ዝድለ’ውን ኣየጋበዝናኩምን ዘሎና።” ብሓውሲ ቅሬታ ተዛረበ።

እድሪስ ተቐብሎ፡-“ግዜ ይኸደና ብምህላዉ ከየባኸና፡ ከምቲ ዝሓሰብናዮ ምብጋስ ይሓይሽ።” ኢሉ ብትሕትና ተዛረበ።

መሓመድ ዓሊ፡ ንእድሪስ ካብቲ ዝሓሰበ ክኣሊ ብምድላይ፡ ዝግባእ ካልእ ሓገዝ ክገብረሎም ብምውሳኽ፡-“ካብ ዝሓሰብካዮ ክግግተካ ድልየት የብለይን። እንተኾነ፡ ኣቦና ካብ መገሻ ክሳዕ ዝምለስ፡ ምሳና ንሓደ ክልተ መዓልታት ዘይትጸንሕ። እዚ ከባቢ ከኣ ኣዛብእ ስለ ዘለውዎ ብለይቲ ክትጉዓዙ ጽቡቕ ኣይኮነን።” ክብል ኣመመ።

እድሪስ ቡቲ መሓመድ ዓሊ ዘቐረቦ ሓሳብ ማለት፡ ናብታ ብስንኪ ዕስለ ኣዛብእ ብለይቲ ክትጉዓዘላ ዘይከኣል መብኣ ⁽¹⁾ ከብጸሓም ድሌት እኳ እንተኣሕደረ፡- “ስለምንታይ ትደክም፡ ንሕና ጸልማት ከይኣርከብት ናብ መብኣ ብሰላም ክንበጽሕ ዝከኣል ኾይኑ ይስማዓኒ።” በለ።

መሓመድ ዓሊ ጽቡቕ ስለ ዘይተሰምዖ፡ ምስኣም ክሳብ መብኣ ክጎዓዝ ብሃንደበት ወሰነ። ከም ትጽቢቶም ምስ ተበገሱ፡ ድሕሪ ናይ ሓሙሽተ ሰዓት ጉዕዞ፡ እድሪስን ስድራ-ቤቱን ምስ መሓመድ ዓሊ መሬት መባኣ ረገጹ። ኣብኣ ምስ በጽሑ፡ ብዙሓት ተቐማጦ ዘለዎ ዓድን ጽቡቕን ሰሓቢ ገምገም ባሕርን ብዙሓት ተቐማጦቲ ከባቢ ዝጥቀምሎም ዒላታት ማይ ከም እትውንን ክዕዘብ ከኣለ።

(1) መብኣ ሓንቲ ኣብ ገማግም ባሕሪ፡ ኣብ ሰሜናዊ ምብራቕ ሳሕል እትርከብ ዓዲያ።

ሸኽ መንሱር ሸኽ ዓብደላ መራሕን ሸኽን መብኣ ኾይኑ፡ ሓደ ካብቶም ኣዝዮም ውሩያትን ፍሉጣትን፡ ንብዙሓት ብያታዊ መድሃኒት ዝሕክም፡ ንዝመጸ ጋሻ ይኹን ወዲ ዓዲ፡ ሓገዝን ፈውስን ዳርጋ ብነጸ ብዘይ ገለ ሸግር ዝልግስ ሰብ ኢዩ።

መሓመድ ዓሊ፡ እድሪስን ቤተ-ሰቡን ኣብ'ቲ ብቐጽልን ጨናፍር ኣግራብን ዝተሰርሐ፡ ብማዕደኒ ዝፍለጥ ገዛ ሸኽ መንሱር ምስ በጽሑ፡ ከይተሰከፉ ማዕጸ'ቲ ገዛ ካሕኩሑ። ድሕሪ ቁሩብ መሓመድ ዓሊ፡-“ኣልሰላም ዓለይኩም ሰብ ገዛ።” ብልዑል ድምጺ ኣስመዐ። “ወዓልይኩም ኣልሰላም።” ዝብል መልሲ ካብ ከርሲ'ቲ ማዕደኒ ተሰምዐ።

መሓመድ ዓልን እድሪስን፡ ሓደ ሰብ ብሃንደበት ካብ'ቲ ገዛ ክወጽእ ረኣዩ። ኣተኩሮም ምስ ረኣዩ፡ ሸኽ መንሱር ወዲ ሸኽ ዓብደላ ከም ዝኾነ ፈለጡ። መሓመድ ዓሊ ተቐላጥፉ፡-“ኣነ መሓመድ ዓሊ'የ። ሓደ፡ እድሪስ መሓመድ ሳልሕ ዝተባህለ ወዲ ሰምሃር ምስ ስድራ-ቤቱ፡ መንገዲ ከርእዮ፡ ሒዘዮ መጺኤኩም ኣለኹ።” ብቱሑት ድምጺ ምኽንያት መምጽኢኡ ገለጸ።

ሸኽ መንሱር ብቐጽብት፡- “መሓመድ ዓሊ ከመይ ኣሎኻ'ዚ ወደይ? ብዙሕ ግዜ ሓሊፉ ከይመጸእካና፡ ኣቦኻን ሓው ኣቦኻን፡ መላእ ስድራ-ቤትኩም ከመይ ኣለዉ?” ቀጺሉ'ውን፡- “ኣርሕቡ ንቡሩ።” ብልዙብ ኣገባብ ክብልን ንሓደ ካብ ተማሃርኡ ጸወዐ፡-“ቀልጥፉ ማይን ናውቲ ቡንን፡ ንድራር ዝኸውን መግቢ ኣምጽኡ።” ኢሉ ኣዘዘ።

መሓመድ ዓሊ ብወገኑ፡-“ዝግባእ ጌርናና። እድሪስን ስድራ-ቤቱን ምሳኹም ክሓድሩን ከዕርፉን፡ እንሆ የረክበኩም ኣለኹ። ኣነ ድማ ተሃውኽ ስለ ዘለኹ፡ ጸሓይ ከይበረቐት ንዓደይ ክምለስ ናታትኩም ፍቓድ እሓትት።” ሸኽ መንሱር ጽን እሉ ድሕሪ ምስማዕ፡-“ናበይ ክትከይድ ገና ኣይወገሐን ዘሎ? ከምቲ ትፈልጦ ድማ እዚ ከባቢ'ዚ ሰብን እንስሳን ዘጥቁ፡ ኣዛብእ ዝበዝሕዎ ከባቢ'ዩ። ንኣዳምን ንዝኾነ ፍጡርን ዘርዕድ ድምጺ ኣዛብኣን ምንቃውን ኣይትሰምዖን ዲኻ ዘሎኻ?” በለ፡ ነቲ ብመሓመድ ዓሊ ዝቐረበ ሓሳብ ብምንጻግ።

መሓመድ ዓሊ፡ እቲ ሸኽ ዘረበኡ ክሳዕ ዝውድእ ብትዕግስቲ ንውሱን እዋን ድሕሪ ምጽባይ፡-“ደሓንዩ ሸኽና፡ ኣመት ገዛይን ጥሪተይን ከይገበርኩ ራሕሪሐዮም እየ ተበጊሰ። ካልእ ግዜ ባርኹትኩም ንምርካብ፡ ምስ'ቲ ዘኸብረኩምን ዝፈትወኩምን ወላድየይ ክመጸኩም'የ።” ኢሉ፡ ኢድ'ቲ ሸኽ ተሳሊሙ ክፋነዎ ሓተተ።

እድሪስ በቲ ኣብ መንጎ'ቲ ሸኽን መሓመድ ዓልን ዝተኻየደ ናይ ኣከባብራ ስነ-ስርዓትን ኣበሃህላን ተመሲጡ፡-“ቐድም ቀዳድም ብዝረኸብናዮን ብዝተገብረልናን ኣቀባብላ ከመስግን እፈቱ። ብዛዕባ ተራ መሓመድ ዓሊ እንተኾነ፡ ብሓቂ ናብርኡን ንብረቱን ራሕርሑ ንዓና ናብ'ዚ ንምምጻእ ዘይርሳዕ ኣበርክቶ ገይሩልና።” ክብል ተሰምዐ።

ሸኽ መንሱር፡ ነቲ ብእድሪስ ዝቐረበ ዘረባን ብመሓመድ ዓሊ ዝተወስደ ተበግሶን፡ ምስ ኣሞካሶን ባረኸን፡ መሓመድ ዓሊ ኢድ'ቲ ሸኽን መንኩቡን ሰዓመ፡ ንእድሪስን ስድራ-ቤቱን ጽቡቕ ጉዕዞ እናተመሃሎም ንቦትኡ ክምለስ፡ ገመሉ ኩብኪቡ ተዓዘረ።

ተማሃሮ ሸኽ መንሱር ብመሰረት ዝተቐበልዎ ትእዛዝን መምርሕን፡ ተቐላጢፎም ንኣጋይሾም፡ ካብ'ቲ ኣብ ከባቢኦም ዘላ ዒላ ማይ ጓሪቶምን ሓንቲ ስብሕቲ ጤል

ሐሪዶምን፡ ንማዳ (1) ዝኸውን ዕንጨይትን አእማንን አዳልዮም፡ ነቲ ስጋ ማድዮም፡ ሑብዝ (2) ሓምቢሾም፡ ብኸብረት ንእድሪስን ስድራ-ቤቱን ቀረቡሎም።

ኣጋይሽ ሸኽ መንሱር ክሳብ ነቲ ዝተቐረበሎም ድራር ዝበልዑ፡ ተማሃሮ'ቲ ሸኽ፡ ሓንቲ ብማዕደኒ እትፍለጥ ገዛ አዳልዮምን አንጺፎምን፡ ዝድለ ዝስተ ማይ ቀሪቦም፡ ንኣጋይሾም ክሳብ ዝወግሕ ከዕርፉን ክድቁሱን ሓተትዎምን ሓበርዎምን።

እድሪስ፡ ምንባሕ አኽላባት ምስ ሰምዐ ከም ዝወገሐ ስለ ዘረጋገጸ፡ ተቐላጢፉ ንበዓልቲ-ቤቱን ክልተ ደቁ መንሱርን ዘይነብን፡ ናይ ወጋሕታ ጸሎት ወይ ሰላት ክገብሩ አበራብሮም፡ ተዳልዮም ምስ ቆረሱ ናብቲ ዝጸብዮም ጉዕዞ ክብገሱ ሓበሮም። ነፍሱ-ወክፎም ነቲ ዝተወጠነ ምስ አተግበረ፡ ናብ መዕረፊ ሸኽ መንሱር ብምኻድ፡-“ከመይ ሓደርካ እድሪስ፡ ተስፋ እገብር ምስ ስድራኻ ጽቡቕ አዕርፍኩም ክትኮኑ።” ፍሽኽታ እናሓወሰ ሓተተ።

“አልሓምዱ ልላህ ሸኽና። ንሰኹም ከ ከመይ ሓዲርኩም?” መለሰሉ።

ድሕሪ ቅሩብ ካልኢት፡ ተመሃሮ ሸኽ መንሱር፡ ካብ ማሸላ ፈተርትን ብጠስሚን ጸባን ቀምበይበይ ዝበለት ገዓት ንቁርሲ ዝኸውን ቀሪቦም ክበልዑ ሓተትዎም።

ሸኽ መንሱር፡ ብልምዲ ቁርሲ ስለ ዘይወስድ፡ ካብቲ ዝተቐረበ ሰለስተ ፍረ ተምርን ካብ ራህዋ እትጽዋዕ አንስተይቲ ገመሉ ዝተሓልበ ጸባ እናሰተየን ኾለሰን ፡-“ቀትሪ ሰዓት ዓሰርተ ወይ ዓሰርተ ሓደ አቢሉ፡ ንሓረስቶት ሰራሕተኛ ጡጥ መርሳ ጉልቡብ ዝኾነ፡ ደቂ መርሳ ጉልቡብ፡ ዓድ ዐደሩስ፡ ዓድ መንሱር፡ ዓድ ሳልሕን ጉዱፍን ካልኢትን እተመላልሱ፡ ሓንቲ ናይ ጽዕነት ብሓደ ፍራንኮ ዝበሃል ኢጣልያዊ እትውነን ማኪና አብዚ ቦታና ክትመጽእ ስለዝ ኾነት፡ ምስኡ ከም ትብገሱ ክገብር'የ።” አብ ግምት እድሪስ ዘይነበረ ሓሳብ አቐረበ።

እድሪስ፡-“ብናይ ጽዕነት ማኪና ምስፋር ንጉዕዞና ዘቃልል ኢዩ። እዚ ድማ አብ ትጽብተይ አይነበረን።” ብምግራም ተዛረበ።

ሸኽ መንሱር፡ እታ ናይ ፍራንኮ ዓርኩ፡ ናይ ጽዕነት ማኪና፡ አብ ገለ እዋናት ብስንኪ ዋሕዲ ነዳዲ፡ አብ ገለ እዋን ድማ ሓረስቶት ሕርሻ ጉልቡብ ካብ ሰራሕ ብምስንባት፡ አብ ዝተመደባላ ግዜ ስለ ዘይትመጽእ፡ ተሃዊኹ ክሃረብ ብዘይምድላይ፡-“ማኪና ጽዕነት ፍራንኮ አብ ግዜአ ክትመጽእ ተስፋ እገብር። ክሳብ ሽዑ ክትዳለዉ አለኩም። ብወገነይ ፍራንኮ ናብ ዓዲ ወዲ ሓውአቦይ ሸኽ ዑመር ከብጻሓኩም ክሕብሮ'የ። አይትሰከፉ።” ኢሉ ንእድሪስ እናጠመተ።

እድሪስ፡ ነቲ ዝሰምዖን ዝረአዮን ተገዳስነት ሸኽ መንሱር አመስጊኑ።

ከምቲ ትጽቢት ዝተገብረላ፡ እታ ካብ መርሳ ጉልቡብ ዝተበገሰት ማኪና ስኞር ፍራንኮ አብ ግዜአ በጽሖት። እቶም ዘምጸአቶም ሓረስቶት ሰራሕተኛ ብብሓደ ክወርዱ ኸለዉ፡ እድሪስን ስድራ-ቤቱን ናብ ዝደለይዎ ክበጽሑ እናጸለዩን እናተመነዩን፡ ድሕሪ ናይ ሸዱሸተ ሰዓታት ጉዕዞ ናብቲ ዝተወሰነሎም ዓዲ ብሰላም በጽሖት። ብዙሕ ከይጸንሑ፡ ካብ ሸኽ ዑመር ክቐበሉዎም ዝመጹ ተማሃሮ፡ ንስድራ-ቤት እድሪስ ብዝድለ ተቐቢሎም ናብ ዘዕርፍሉ ቦታ ክመርሑዎም ጀመሩ።

ንጽባሓቱ፡ ሸኽ ዑመር፡ ስኞር ፍራንኮ ንባጽዕ ክኸይድ ምጻኑ ምስ አረጋገጸ፡ እድሪስን ስድራ-ቤቱን ምስኡ ክማልአም ሓተቶ። ስኞር ፍራንኮ ንሸኽ ዑመር ዘኸብር ብምንባሩ፡ ንስድራ እድሪስ ክማላእ ፍቓደኛ ከም ዝኾነ ገለጸ። ሸኽ ዑመር

(1) ማዳ፡ ብዝረሰነ ናይ ሩባ እምኒ ዝተጠብሰ ስጋዮ።

(2) ሕብዝ፡ ብእኸሊ ማሸላ ወይ ዑፋን ወይ ብልቱግ፡ አብ ተንዱር ዝበሃል ያታዊ ፎርኖ ዝተጠብሱ ሕብሰቲዮም።

ውሩይን ፍሉጥን አክብሮት ብዙሓት ኢጣልያውያን ስለ ዘለዎ፣ እድሪስ ከምቲ ዝደለዮ ብሰላም ናብ ዓዲ ዓዲ ሸኽ ሓሊብ ክበጽሕ ከም ዝኾነ ኣይተጠራጠረን። ኣብቲ ዝተወሰነ ጊዜ፣ ቁርስን ምሳሕን ብሓደ ድሕሪ ምምጋብ፣ እድሪስን ስድራ-ቤቱን ብሳላ ደገፍ ሸኽ መንሱርን ሸኽ ዑመርን፣ ንዳግማይ ጊዜ ብናይ ስኞር ፍራንኮ ናይ ጽዕነት ማኪና፣ ብዓድታት ዓድ መንሱር፣ ዓድ ነስረዲን፣ ጋድም ሓሊብ፣ ሸዕብን ዶገለን ኣቢሎም ጸሓይ ከይዓረበት ሰዓት ኣርባዕተ ድሕሪ ቀትሪ ብሰላም ናብ ዓዶም ዓድ ሸኽ ሓሊብ ደበኽ በሉ፣ እታ ዓድን ሓዉ ኣሕመድን ድማ ሙሉእ ሓጎስ ዓሰሎም።

መወዳእታ ኸፋል

Massawa: Wednesday, April 28, 2010